

1808_1868

Constantin Negruzzi.

CONSTANTIN NEGRUZZI

OPERE

Ediție în două volume

2

PROZĂ. POEZIE. TRADUCERI

Bustul scriitorului Constantin Negruzzi pe Aleea Clasicilor din Chișinău. Sculptor – A. Maiko. Fotografie de Vasile Șoimaru

CUPRINS

PROZĂ. POEZIE

ZĂBĂVILE MELE DIN BASARABIA ÎN ANII 1821, 1822, 1823, LA SATUL ȘĂRĂUȚII, ÎN RAIUAU HOTINU

Zuma sau descoperire scorțăsoarii tămăduitoarei de friguri, adecă a hinii	6
Moralicești haractiruri	20
Pentru bărbatul cel greu cari, luând o fimei guralivă, să duci să cei moarte la giudecată	29
Crispin, rival stăpână-său	38
Memnon	50
Idilie	61
[Anecdote]	63
Pirostia Elenei	64
Cucoșu și puica	78
Ursu și oaspeții săi	78
Potârnichea și rândunica	79
Lupu și mielul	80
Noapte	81
Întăia Noapte a lui Iung	82
Duchesa Milanului	83
Parte întâi	85
[Epigrame]	103
Chelestina	104
Dișțărare șlicului	113
Uriășul Daciei	117
Dervișul	119
Cârjaliul	121

SCHIȚE. VARIA

Vergiss-mein-nicht	126
Fabulă	128

Enigmă	128
[Inscripții]	128
[Epitaful vornicului Alexandru Dimitrie Sturza]	129
Strofe dedicate dnei Smaranda Docan	129
Flora română.....	130
Presfințitului episcop de Roman Veniamin de Roseti	139

TRADUCERI

IMPRESII DE CĂLĂTORII

I. Werner Stauffacher	142
II. Conrad de Baumgarten	148
III. Wilhelm Tell	158
IV. Guessler	165
V. Împăratul Albert	174
Melodii irlandeze de Thomas Moore	176
Floarea, florărița româncă	207
Oscar d'Alva. Poem de Lordul Byron (traducție)	208
Călătoria arabilui patriarh Macarie de la Allep la Moscva	218

BALADE DE VICTOR HUGO

Balada I. O zână	232
Balada II. Silful	234
Balada III. Bunica.....	237
Balada IV. La Trilby, zburătorul d'Argail	239
Balada V. Uriașul	242
Balada VI. Logodnica trumbitașului	244
Balada VII. Vălmășeala	248
Balada VIII. Amândoi arcașii	250
Balada IX. Mărturisirea castelanului	253
Balada X. La un trecător	255
Balada XI. Vânătoarea burgrafului	256
Balada XII. Pasul de arme a regelui Ioan	261
Balada XIII. Cazania călugăriței	268
Balada XIV. Hora sabatului	274
Balada XV. Zâna și Peri	278

SATIRE ȘI ALTE POETICE COMPUNERI DE PRINȚUL ANTIOH CANTEMIR

(traduse din rusește de A. Donici și C. Negruțți)

Viața prințului Antioh Cantemir	285
Scrisoarea autorului către un prieten	295
Dedicată către împărăteasa Elisabeta Petrovna	296
Prefata autorului	297
Satira I. Cătră mintea sa	298
Satira II. Filaret i Eugenie	304
Satira III. Cătră Teofan, arhiepiscopul Novogorodului	313
Satira IV. Cătră muza sa	324
Satira V. Satir i Perierg	330
Satira VI	351
Satira VII. Cătră cneazul Nikita Iurievici Trubețkoi	356
Satira VIII	363
Oda I	367
Oda II	368
Oda III	369
Oda IV	370
Epistola I. Cătră cneazul Nikita Iurievici Trubețkoi	373
Epistola II. Cătră versurile mele	374
Fabula I. Focul și statuia de ceară	376
Fabula II. Șerpele și matca de albine	376
Fabula III. Cămila și vulpea	377
Fabula IV. Uliul, păunul și cioful	378
Fabula V. Șoarecul de țară și cel de oraș	379
Fabula VI. Stiglețul și canarul	380
Epigrame	381
Note	383

ADDENDA

STUDII. ARTICOLE. PREFEȚE

„Triizeci ani sau viața unui jucător de cărți?”. Prefață la ediția I	386
Cântece populare a Moldaviei	387
Mărturisenie	394
Meșterul orb	395

NOTE ȘI COMENTARII	399
--------------------------	-----

ICONOGRAFIE	467
-------------------	-----

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale și editat cu contribuția Ministerului Culturii.

Volumul al doilea cuprinde o mare parte din traduceri ale lui C. Negruzzi, precum și câteva producții originale. Cititorul va găsi aici textele din primul manuscris cunoscut al scriitorului, *Zăbăvile mele din Basarabia în anii 1821, 1822, 1823, la satul Șărăuții, în raiaua Hotinului*, cu un fragment tradus dintr-o comedie a lui Lesage intitulată *Crispin, rival stăpână-său*, alături de alte traduceri, precum și cele două volume de traduceri: „Balade” de Victor Hugo și „Satire și alte poetice compuneri de prințul Antioh Cantemir” (în colaborare cu Alexandru Donici). *Addenda* reproduce câteva dintre articolele și prefețele scriitorului. Textele sunt însoțite de note și comentarii, după care urmează o secțiune de iconografie.

Responsabil de ediție: *Mihai Papuc*

Corectori: *Maria Cornesco, Tatiana Darii*

Redactor tehnic: *Nina Duduciuc*

Machetare computerizată: *Anatol Andrițchi*

Copertă: *Vitalie Ichim*

Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința,

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;

e-mail: prini_stiinta@yahoo.com; prini@stiinta.asm.md;

www.editurastiinta.md

DIFUZARE:

ÎM Societatea de Distribuție a Cărții PRO-NOI,

str. Alba-Iulia, nr. 75; MD-2051, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 51-68-17, 71-96-74; fax: (+373 22) 58-02-68;

e-mail: info@pranoi.md; www.pronoi.md

Toate drepturile asupra colecției „Moștenire”, inclusiv asupra acestei ediții, aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice Știința.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Negruzzi, C.

Opere: [în 2 vol.] / C. Negruzzi. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2017 (Combinatul Poligr.). – (Col.: „Moștenire”, 978-9975-67-986-2). – ISBN 978-9975-85-076-6

Vol. 2: Proză. Poezie. Traduceri/Ediție critică, studiu introductiv, tabel cronologic, note și comentarii, iconografie de Liviu Leonte – 2017. – 492 p.

ISBN 978-9975-85-078-0

821.135.1 Negruzzi 2+821.135.1-8

PROZĂ • POEZIE

ZĂBĂVILE MELE DIN BASARABIA ÎN ANII 1821, 1822, 1823, LA SATUL ȘĂRĂUȚII, ÎN RAIUA HOTINU

ZUMA SAU DISCOVERIRE SCORTĂȘOARII TĂMĂDUITOAREI DE FRIGURI, ADECĂ A HINII

Pe la mijlocul veacului al 17^{le}, mânia indienilor asupra ibericilor urma neconținut. Auzările celi adivărate n-au stâns dintre noroadile aceste asuprite înfricoșata pomenire a cumplitelor fapte a biruitorilor săi; ei era numai supuși, însă nu era robiți. Întru această vreme un guvernator ave asupra indienilor o mânie și o ură ascunsă mult mai mari decât aceea a procătătorilor săi. Secretariul lui, cumplit împlinitor a poroncilor sale celor strașnice, era răpitorii piste măsură, pentru aceasta îl ură indienii mai tari decât pe stăpână-său, el au murit de năprasnă, și sămnilor cari s-au văzut pe trupul lui după moarte nu lasă nicio îndoială cum că nu l-au otrăvit indienii. Spre discoverire acelor ce au făcut această faptă, s-au făcut cercetări, însă nu s-au putut afla ce mai mică urmă. Această întâmplare au pricinuit mare spaimă și îngrijiri, căci între indieni urma fapta această ră; știut era că ei cunoște otrava ce omorătoare, căci de multe ori să dovedisă că ei întrebuințasă otrava, această taină însă nu să puté scoate de la dânșii nici cu munci, nici cu moarte.

După câtăva vreme, guvernatorul au cerut trebuința a să întoarcă la Ispania, și curte ibericilească au ales guvernator în locul său pe graful Ginhon. Graful acesta, aflându-să în floare vârstii sale, și având toate darurile celi bune, s-au însurat cu o tânără persoană vrednică de iubit și pe care o iubea foarte, dobândind de la ea asămine iubire. Ea voie a urma soțului său, dar graful temându-să de ura indienilor, voie cu toată măhniciune ci-pricinuie dispărțare ca să rămâie soția lui în Ispania. Grafina să temé de pri-

mejdia întru cari să afla soțul ei de a fi jărtvit la ura și la răsplătire dușmanilor săi, precum și de cumplita răutate a indienilor. Faptele celi dovedite, iar mai vârtos povestirile guvernatorului celui de pe urmă zugrăve pe indieni ca pe niște robi înrăutățiți cari să arată în ochi ascultători și credincioși, iar pe ascuns sânt vrednici a face faptele celi mai răle și mai groaznice. Unii și alții poviste lucruri mai necrezute dispre puterea și lucrare otrăvilor dintru aceste țări, și toate aceste povestiri era adivărate. Frica cari au pricinuit grafinii aceste auzără cu atâta mai mult o săle a mergi împreună cu soțul ei, ca să-l păzască cu toată privigherea putincioasă și cu străjuire amoriului. La purcedire sa au luat împreună cu sâne câteva dame ibericiale care trebuia să fie la curte sa în Lima; între acești dame se afla o prietină a ei din tinereță, ce mai bună și mai credincioasă. Beatrix (așa să nume ea) era cu câțva ani mai mare decât guvernata, dar iubire ei cătră ea să asămăna cu iubire unei maice cătră fiică-sa, ea s-au sâlit cu tot chipul a o faci să rămâie la Madrid, dar văzându-o că este nestrămutată în hotărâre sa, au dat parolă grafinii că o va întovărăși.

Măcar că indienii era bucurați că s-au mântuit de guvernatorul lor cel mai denainte, dar tot nu să arăta cu mai multă iubire cătră urmașul său. El esti iberic, zâce ei, deci nu putem aștepta de la dânsul decât nedreptate, lăcomii de bogăție și tiranie.

Ei nu crede vorbile cari le auze de la alții pentru graful cum că esti om blând, cu omenie și cinstit, ci numai cât poftore între ei, el este iberic! Acest cuvânt care să auză din gura lor, arăta ura lor ce groaznică.

De la luare Americii, făce indienii, în necazul lor, o răsplătire ascunsă care niciodată nu o puté prepuni vreun iberic. Ei era siliți a da tiranilor lor tot aurul și toate petrele scumpe a lumii nouă, însă au tăinuit de ei niște comori mai scumpe și mai folositoare omenirii. Lăsând ibericilor tot luxul firii, ei au oprit pentru dânșii numai adivăratele ei bunătați. Numai ei știa leacurile cele puternice și minunate împotriva otrăvilor celor grele, numai indienii cunoște încă și darul cel minunat a tămăduitoare scortășoarei de Hina, și toți s-au îndatorit prin o legătură cu prăznuire cari o păză ei cu credință, și prin celi mai strașnice giurământuri și adesăori înnoite, ca niciodată să nu discoveri asupritorilor lor tainile acesti așa mari.

Indienii ave totdeauna încă și în vreme robiei cei amară un fel de ocăr-muire dinlăuntru. Ei ș-au ales o căpitanie a căruia lucrările celi ascunsă să cuprinde întru aceasta: a-i aduna noapte la vreme rânduite spre a înnoi giurământurile lor, și spre a însămna câteodată pe vreunul din dușmanii lor spre a-l jărtvi cu moarte. Fiind acei indieni cari lăcuie prin târgurile celi mici mult mai slobozi decât acei care slujă în palatul guvernaților, sau

care era întrebuințată spre lucruri obștești, nu lipse niciodată a veni la acești adunări de noapte ce să face pe dealuri, pe la locuri pustii, și la cari să pută merge numai pe niște potoci ce să păre evropeilor nerăzbătute. Pe atunce să nume căpetenia lor ce ascunsă (ave ei însă mai multe) Ximeo. Acesta fiind foarte scârbit pentru nenorocirile și nedreptățile ce pătime nația sa de ispanioli, au izgonit din inima lui ce împodobită din fire cu cucernicie, evlavii și blândetă, toate sâmtările cele liniștite și toată fapta bună. Mânia lui ce iute nefiind mărginită prin temeurile învățaturii, l-au făcut mai pe urmă sălbatec și cumplit; cu toate aceste, fapta otrăvirii să împotrive haractirului său, pentru aceasta nu întrebuința el niciodată această strașnică mijlocire și au oprit acest metahiris și de la nenorociții lui tovarâși, el ură totdeauna acest fel de fapte răle și nu le pute suferi. Ximeo ave numai un fiu ce să nume Mirvan, pe acesta îl iube el foarte, și i-au lasat o parte a urâciunii și a pizmei sale asupra ispaniolilor. Mirvan era tânăr, frumos și bun la inimă, el să însurasă de trii ani cu Zuma, indianca ce mai frumoasă din tot cuprinsul orașului Lima. Zuma, fiind tot așa de blândă și de bună cu cât era frumoasă, au întemeiat fericire soțului său și trăie numai pentru dânsul și pentru copilul ei cari era de doi ani.

Azan, altă căpetenie, era acela ci ave, după Ximeo, ce mai mare cinste la indieni. Azan era iute și cumplit și mânie lui ce neîmpăcată cu cari era născut nu să potole nicicum cu vreo sâmtăre liniștită, ci mai vârtos să aprinde. Acești amândouă căpetenii crede că să trag din neamu crăiesc incas.

Cu vro câteva zile mai înainte venirii guvernătorului nou, au strâns Ximeo în noapte dintâi o adunare pe movila unde să afla copaciul sănătății sau a tămăduirei (așa nume ei copaciul a căruia scoarță tămăduiește frigurile). După ce s-au adunat toți, le-au vorovit întru acest chip: „Prietinelor! Tiranul nou are să ne tiranisască, pentru aceasta să înnoim giurământurile răsplătirii cei drepte; ah! aceasta o putem faci numai întru întuneric! Nenorociți și ticăloși fii a soarelui, am venit pân întru atâta, încât trebuie să ne acoperim cu întunericul nopții...! Stați să zăcem cuvântul cel strașnic a giurământului aice lângă copaciul tămăduirei, care giurământ ne îndatorește a nu discoperi niciodată tainile noastre!” După aceasta, Ximeo au urmat cu glas mai tare: „Noi giurăm a nu discoperi niciodată fiilor Evropii dumnezăieștile daruri a acestui svânt copaci, singură comoara ci ne-au mai rămas! Vai de ticălosul acela ci va vre a dărui această comoară a tămăduirei varvarilor ci ne tiranisăsc, și a căroră strămoși au ars capiștile și orașile noastre, au pustiit câmpurile și țarinile noastre și s-au scaldat în sângele părinților noștri, după ce le-au dat celi mai crude munci...! Țăie ei acel aur ci-l răpesc de la noi, și de cari nu să mai satură; rămâie la ei acest

aur pentru care au făcut atâte răle; noi vrem să fie numai pentru noi darul acest ceresc. De s-ar afla vreodată între noi vreun trădători a aceștii taine, așa giurăm: cum că îl vom goni și-l vom stinge de ar fi însuș tatăl, fratile, sau fiul nostru. De va fi însurat, ne giurăm a goni și pe soție și pe copiii lui, și dacă nu-l vor arăta ei, și de ar fi copiii lui în leagăn îi vom jărtvi, ca să-ș stingă soiul lui cel rău...! Prietinelor! întăriți toți giurământul acesta din adâncul inimii voastre a căruia noimă ne-au lăsat-o strămoșii noștri după moarte lor, și cu un glas: noi făgăduim a păzi blăstămul acesta împotriva fiiștecăruia ci va discoperi taina aceasta; noi giurăm că vom țâne această taină nestrămutată, și când ar ceri trebuința, sântem cei mai întâi gata a pătimi muncile celi mai cumplite și a răbda încă și moarte decât a o discoperi. Luați sama! străga Azan cel sălbatec, că în vremile celi dintâi a asupririi noastre, când mii de indieni să trăge la locul cel cumplit a pedepsii, niciunul nu au vrut a-ș mântui viața cu discoperire aceștii taine pe cari norodul o țâne ascunsă mai mult de 200 de ani... Socotiți voi singuri de să poate afla vreo pedeapsă vrednică pentru arătătorul aceștii taine! Eu, cât pentru mine, mă giur că de s-ar afla vreunul între noi ci să va faci vinovat de o așa faptă, va muri de mâna me și de ar și ave arătătorul fimei sau copii de țată, mă giur să-i omor pe toți”. Voroava această îngrozitoare nu au vorbit-o el fără scopos. Azan ave pizmă asupra lui Mirvan, fiul lui Ximeo, nu numai pentru că el nu ave așa mari mânie asupra ispaniolilor, dar mai ales pentru că Mirvan, având un copil prefrumos, era norocit; căci cei răi fiind de-a purure nenorociți, sânt de a purure zavistnici. „Azane! au răspuns Mirvan, omul îș poate împlini făgăduința fără cumplire, niciunul dintre noi nu va călca acest giurământ; înfricoșările tale nu sparii pe nime, și sânt în zadar. Cine nu știi că tu fiind varvar vei goni pe arătătorul aceștii taine și vei pedepsi pe făcătorul de rău?” Azan, mâniindu-să, vroie să răspundă, dar Ximeo au curmat sfada aceasta zăcând că ar fi făr de socoteală și de primejdie a mai întârzie această adunari a nopții și îndată toți s-au împărășiat.

Indienii, prifăcuți fiind de nevoi, arăta cinste și supunire ispaniolilor numai pe dinafară. La intrare guvernătorului în Lima, să afla la porțile orașului mulțime de indieni tineri cu paneri plini de flori, înainte lor sta Zuma; frumusețile, grațiile și fața ei ce lină au pricinuit grafinii o așa plecari de iubire cătră ea încât, nu multe zile după aceea, au cerut-o ca să fie între celelalte roabe cari slujăia în palatul său.

Grafina au simțit în curândă vremi cătră Zuma o așa de mari iubire încât au ales-o spre slujbile celi osăbite pentru dânsa. Beatrix, prietina grafinii, socote că această alegire a Zumei era primejduincioasă, căci auzările

despre fățarnicie indienilor îi pricinuisă o așa mare groază, încât pe lângă haractirul ei cel bun din fire, să înfricoșa la orice răspuns a răutății pe care i ie-l pricinuie neîncredințare și frica; pentru aceasta nu era ea vinovată, căci ea să temé pentru prietina ei iar nu pentru dânsa. Damile din curte grafinei zavistua foarte tari pe Zuma. Eli întrebuița slăbiciune sufletului Beatrixii, făcându-o să urască pe indianca, eli îi spune că Zuma esti necredincioasă, fățarnică, ascunsă, iubitoare de slavă și măreață pentru frumsățile ei, cum că pe grafina nu o iubești, și are mari ură asupra ișpaniolilor. După puțină vreme au adaos eli și mai multe, învinovățându-o că ar fi vorovit vorbe făr de ispravă. Beatrix nu le crede toate, însă tot era în neodihna și neîncredințare, și au apucat într-o adivăr pizmă asupra Zumei cari crește cu cât vede că guvernata o lua din zi în zi cu atâta mai mult la iubire cu cât era încredințată de ura, nedreptate i zavistie damilor ce împotriva ei [sic]. Zuma șade de a purure în odaia ei, mergând la grafina numai atunce când o chema.

Gubernatorul nu lăsa nimica spre a să face plăcut indienilor; aceștia însă avusă și mai înainte guvernatori cari era la început blânzi, dreți și iubitori, iar mai pe urmă părăsă toate acesti frumoasă daruri, dintru cari pricină nici graful nu au putut câștiga dragoste căzută bunătății lui cei adivărate. Ei socote bunătate și blândeta guvernatorului o fățarnicie sau o frică pricinuită din moarte secretariului ci era la guvernatorul procătoul său.

Patru luni trecusă de la venire guvernatorului în Lima, când sănătate soției sale au început a pătimi. La început socote toți că pricina slăbăciunii ei este din ferbinteala climii, dar începându-să a să mări din zi în zi, s-au spăriet cu toții! Grafina au căzut cu adivărat mai pe urmă în boala frigurilor de a tria zi; toate mijlocirile spre tămăduire lor într-o vreme știute au fost întrebuițate, însă toate au rămas fără lucrare. Grija Beatrixii era nemărginită; ea s-au sfătuit în taină cu doftorul ce îl luasă guvernatorul din Ișpania. Acesta, neputând tămădui boala, îi da a înțelegi cum că boala aceasta să naște dintru o pricină osăbită, ci este lui neștiută; shimile lui celi măhnite, tăcere lui ce ascunsă au umplut pe Beatrix de frică, cum că prietina ei este otrăvită cu otravă pe încet lucrătoare.

Dintru acest menunt nu era ea odihnită nicio clipală de ochi; prepusul ei cel strașnic căuta ea a-l țână ascuns în taină de grafu și grafina, însă nu-l pute tainui și de aceli două dame de curte a grafinii cari întărisă acest prepusul al ei. Cine ar fi făcut această ră faptă? întreba ea. Nimine altul, răspunde damile, decât Zuma... Zuma care în tot ceasul întră la guvernata. Dar ce o au putut săli, adaoge Beatrix, după atâte faceri de bine, a faci această cumplire? Ura! răspunde eli la toate întrebările. Zuma îi fățarnică, cu de-

șartăciuni, iubitoare de cinste, măreață, și au luat asupra guvernatorului o patimă ascunsă și vrednică de toată pedeapsa, a amoriului!... În scurt, ea este indiancă și este obicinuită din copilărie a purta scopos cătră împlinire celor mai răli fapți!

Beatrix nu au crezut câteva zile acest strașnic prepusul. Ea vede că prietina ei să vestejaște și frica nu o mai sloboză a să lupta cu acest prepusul, și a nu-l păzi cu însuș ochii săi: ea asculta toate spusurile și crede toate zavistiile; frica au apucat și pe graful cari, nesocotind vreo faptă ră, era îngrijăt pentru o așa lungă țâneri a frigurilor. Părerea că grafina s-ar fi mai îndreptat au dat câteva zile bună nădejdi tuturor; doftorul făgăduie deplin însănătoșare; prepusul au adormit și Beatrix era liniștită, poronca ei însă tot urma ca Zuma să-s păzască pe ascuns, și niciodată să nu să lasă a intra în odaie unde era băuturile gătite pentru grafina.

Nevinovata Zuma nu gânde în mijlocul aceștii tulburări decât la guvernata pre cari o iube făr de nicio fățarnicie și cu ce mai mari curățanii a inimii, întristându-să când cugeta că știi leacul boalei ci topea pe stăpânăsa, și nu-l poate a ie-l descoperi. Ea știa pre bine giurământurile acele strașnice, prin cari să legasă indienii ca niciodată să nu descoperi această taină a tămăduirei. De s-ar fi primejdut numai viața ei, fără nicio frică ea ar fi arătat-o, dar descoperire aceasta ar fi pricinuit moarte și soțului, și copilului ei. Ea știa mai vârtos că Ximeo, cel înfocat de răsplătire, ca să poată lucra mai cu slobozanie, au fost dat pe iubitul ei copil amanet în mâinile sălbatecului Azan și a lui Tamir carile era a doua căpitenie și cari era mai puțin cumplit, însă tot era vrăjmaș mare a ișpaniolilor. Zuma nu cuteza a arăta neodihna ei nici însuș soțului său Mirvan, ea să tope în lacrimi, în măhniciune și în tăceri. Neodihna ei să înmulțea, văzând că nădejde ci o ave toți de însănătoșare grafinii iarăș să perdé, și că frigurile au apucat-o mai tare. Doftorul nu mai tăgăduie că grafina va perdi viața într-o această boală de va țână ea încă 12 păr la 14 zile...! Acum întristare să împraștesă de obște prin palat! Această auzări adusă pe graful și pe Beatrix în diznădăjduire și pătrunsă inima Zumei. Guvernata, cunoscând starea sănătății sale, arăta într-o această întâmplare atâta statornicie cât și liniște a cugetului și temire de Dumnezău; „fiștecare să dispărțăște cu paci din viața ce fericită, dacă ea au fost fără prihană!” Ea priimisă sfintile taine pe cari dore, îș luasă zăua bună de la prietina și soțul ei pe cari îl ruga pentru fericire indienilor și mai vârtos pentru norocire iubitei Zumii și, după aceasta, s-au lăsat cu totul în mângâierea legii creștinești.

Zuma, fiind privitoare aceștii jalnice întâmplări, nu mai pute rabda durerea inimii sale ce piste măsură. Pentru măhniciune ci ave de boala